

HARBIY KADRLARNI TAYYORLASHDA VATANPARVARLIK TARBIYASINING DOLZARBLIGI

(Chirchiq oliy tank qo‘mondonlik - muhandislik bilim yurti misolida)

Mirhamid Gafurovich Fayziyev

*O‘zbekiston Milliy Universiteti Harbiy tayyorgarlik o‘quv markazi
boshlig‘ining o‘quv ishlari bo‘yicha o‘rinbosari,
Toshkent, O‘zbekiston
+ 998997120929*

Annotatsiya

Dunyo shiddat bilan o‘zgarib borayotgan bir sharoitda mintaqalar va mamlakatlar o‘rtasidagi siyosiy, iqtisodiy va mafkuraviy kurash tobora keskinlashib bormoqda. Respublikamizda zamon talablariga javob beradigan raqobatbardosh, vatanparvar harbiy kadrlarni tayyorlash eng muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Shunday ekan, zamon talablariga javob beradigan raqobatbardosh, vatanparvar harbiy kadrlarni tayyorlash eng muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Ushbu maqolada Vatan himoyasi, Qurolli Kuchlar uchun bir asrdan ortiq tarixga ega bo‘lgan “Chirchiq oliy harbiy tank qo‘mondonlik-muhandislik bilim yurti”ning harbiy kadrlarni tayyorlashdagi hissasi qayd etilgan. Harbiy kadrlar tayyorlashda turli tarixiy davrlarda vatanparvarlik tarbiyasining dolzarbligi o‘rganildi va qiyosiy tahlil qilinib, ularni takomillashtirish bo‘yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqish rejalashtirildi.

Kalit so‘zlar: bilim yurti, fuqarolar urushi, qizil armiya, ulug‘ vatan urushi, vatanparvarlik, tank, kursant, Sovet Ittifoqi Qahramoni.

АКТУАЛЬНОСТЬ ПАТРИОТИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ В ПОДГОТОВКЕ ВОЕННЫХ КАДРОВ

(на примере Чирчикского высшего военного танкового
командно-инженерного училища)

Аннотация

В ситуации, когда мир стремительно меняется, политическая, экономическая и идеологическая борьба между регионами и странами становится все более и более напряженной. В нашей Республике подготовка конкурентоспособных и патриотичных военнослужащих, отвечающих требованиям времени, является одной из наиболее важных задач. В данной статье отмечен исторический вклад «Чирчикского высшего военного танкового командно-инженерного училища», имеющего вековую историю в подготовке военных кадров Вооруженных Сил по защите Родины. Изучено и сопоставлено

актуальность патриотического воспитания на различных исторических периодах в подготовки военных кадров, а также планирование разработки предложений и рекомендаций по их совершенствованию.

Ключевые слова: военное училище, гражданская война, Красная Армия, Великая Отечественная война, патриотизм, танкист, курсант, Герой Советского Союза.

RELEVANCE OF PATRIOTIC EDUCATION IN MILITARY PERSONNEL TRAINING

(using the example of the Chirchik Higher Military
Tank Command and Engineering School)

Annotation

In a situation where the world is rapidly changing, the political, economic and ideological struggle between regions and countries is becoming more and more intense. In our Republic, training competitive and patriotic military personnel who meet the requirements of the time is one of the most important tasks. This article notes the historical contribution of the “Chirchik Higher Military Tank Command and Engineering School” which has a century-long history in training military personnel of the Armed Forces for the defense of the Motherland. The relevance of patriotic education in various historical periods in the training of military personnel has been studied and compared, as well as planning for the development of proposals and recommendations for their improvement.

Key words: military school, civil war, Red Army, Great Patriotic War, patriotism, tanker, cadet, Hero of the Soviet Union.

Kirish. Qurolli kuchlar uchun harbiy kadrlarni tayyorlash Mamlakat hayotidagi eng dolzarb masalalardan, ayniqsa, tobora rivojlanib borayotgan barcha sohalaridagi texnologiyalar, davlatlararo qurolli to‘qnashuvlar va mahalliy urushlar harbiy kadrlarni tayyorlashda o‘zining sezilarli ta’sirini ko‘rsatishi harbiy ta’lim va tarbiyaning ham sifat darajasini oshirishga, vatanparvar harbiy kadrlarni etishtirib chiqarishga zamin bo‘lib xizmat qilmoqda. Bugungi kunda, davlat rahbari boshchiligidagi O‘zbekiston hukumatining oldida turgan muhim vazifalardan biri Mamlakat tinchligi va xavfsizligini to‘la to‘kis ta’minlay oladigan Qurolli kuchlarga ega bo‘lishdan iborat. Qurolli kuchlar safida xizmat vazifasini o‘tayotgan shaxsiy tarkibning ongida chin ma’nodagi vatanparvarlik tuyg‘ularini shakllantirish maqsadida jahon sivilizatsiyasida o‘zlarining munosib xizmatlari bilan tanilgan buyuk sarkarda bobolarimiz, shuningdek, O‘zbekiston mustaqillikka erishish davrida qahramonlik namunalarini ko‘rsatgan harbiy xizmatchilarning bosib o‘tgan jangovar, shonli yo‘llarini o‘rganish

harbiy kadrlarni tayyorlashda hal qiluvchi omil hisoblanadi. Davlatimiz rahbari, vatanparvarlik tushunchasiga to‘xtalib, “Barchamizga yaxshi ma’lumki, vatanparvarlik har bir davlat hayotining ma’naviy asosi hisoblanadi va jamiyatni har tomonlama rivojlantirish borasida eng muhim safarbar etuvchi kuch sifatida namoyon bo‘ladi” deb ta’kidlagan edi¹. Yoshlar, bo‘lajak vatan himoyachilarining qalbida o‘z Vatanga, xalqi va millatiga, o‘z tug‘ilib o‘sgan go‘shasiga nisbatan mehr muhabbat tuyg‘usini uyg‘otib, uni yanada kuchaytirish, hozirgi kunning kechiktirib bo‘lmaydigan dolzarb vazifasi hisoblanadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi, Chirchiq oliy tank qo‘mondonlik muhandislik bilim yurti tashkil etilish tarixini, turli davrlarda yuzaga kelgan harbiy siyosiy vaziyatni barqarorlashtirish maqsadida harbiy ta’lim muassasasi o‘quv jarayonini zamon talablariga mos ravishda o‘zgartirib borilganini, davlatlararo urushlar, mahalliy qurolli to‘qnashuvlarda muassasa bitiruvchilarining jalb etilganligi va ularning ko‘rsatgan qahramonliklarini o‘quv adabiyotlari, ijtimoiy tarmoq materiallari hamda bir safda xizmat vazifasini o‘tagan harbiy xizmatchilar, Qurolli Kuchlar faxriylari bilan muloqot qilish orqali olingan ma’lumotlar asosida yoritishdan iborat.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili (Literature review)

Bilim yurti, Gorkiy piyodalar maktabi sifatida o‘z faoliyatini dastlab 1918 - yil 18-oktyabrda boshlagan. Ushbu bilim yurtining ilk kursantlari «Красное Сормово» zavodining yosh ishchilaridan iborat bo‘lib, o‘qituvchilar tarkibi esa jangovar tajribaga hamda harbiy mutaxassislikka ega bo‘lgan rus podsholik armiyasining generallari I.Jilinskiy, B.Moravskiy, K.Bussovlar bo‘lgan. Kursantlar bilan o‘quv jarayonini tashkil etish rejasiga ko‘ra o‘tkazilishi ko‘zda tutilgan amaliyot bevosita fuqarolar urushining frontning jangovar harakatlar olib borilayotgan hududlarida amalga oshirilgan. 1919-yilning yozida Janubiy frontda Qizil komandirlarning ilk bitiruv tadbirlari bo‘lib o‘tgan. Bitiruvchilardan F.Smexotvorov, M.Kraynov, P.Berezin, I.Xoxlov, T.Dudorov, G.Zaysev, I.Komarovlar keyinchalik general mayor, kursantlar vzvodining komandiri M.Volkov esa tank qo‘shinlari general leytenanti harbiy unvonini olishga muvaffaq bo‘lgan. “Gorkiy piyodalar maktabi” sifatida o‘z faoliyatini olib borayotgan bilim yurtining nomi 1921-yilga kelib “Nijegorodskiy piyodalar maktabi”ga o‘zgartirilgan, hamda ushbu bilim yurtida Qizil Armiya uchun kichik komandirlar tayyorlash yo‘lga qo‘yilgan, o‘qish muddati esa 3-yilgacha uzaytirilgan. 1924-yilning 22-sentyabrda ushbu ta’lim muassasasiga 1922-1925-yillar davomida Rossiya (bolsheviklar) kommunistik partiyasi bosh kotibi lavozimida faoliyat olib borgan davlat arbobi I.V.Stalin (Iosif Vissarionovich Djugashvili) nomi berilgan². Bilim yurti 1932-yilning 15 - martida qayta tashkil etildi va u “Stalin nomidagi Gorkiy

¹ O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning Oliy majlisga murojaatnomasi 2020 yil 24 yanvar.

² (<https://ria.ru/20130305/925746620.html>)

zixli texnikalar maktabi” nomini oldi. Bilim yurtida yangicha o‘quv moddiy-texnik baza, tankodrom, avtodrom, tanklar uchun poligonlar qurildi. Kursantlar mahobatli mashinalarni o‘rganishni boshladi. Maktabda birinchi bo‘lib tashkil etilgan tank batalonira M.Teryoxin komandir etib tayinlangan edi, keyinchalik u tank qo‘shinlari general – leytenanti hamda Sovet Ittifoqi Qahramoni unvonlarini olishga munosib deb topilgan. 1938–1940-yillar davomida esa Toshkent harbiy tankchilar bilim yurtining boshlig‘i sifatida faoliyat olib borgan. Zixli tank qo‘shinlari ofitserlarining birinchi bitiruv tadbiri 1934-yilning kuz faslida bo‘lib o‘tdi. Ushbu tadbirda Ispaniyada bo‘lib o‘tgan janglarda qahramonlik ko‘rsatganligi uchun tankchilar tarixida birinchi bo‘lib Sovet Ittifoqi Qahramoni unvonini olishga sazovor bo‘lgan bitiruvchi leytenant G.Skleznyov, Sovet Ittifoqi Marshali, Sovet Sotsialistik Respublikalar Ittifoqining mudofaa vaziri leytenant S.Sokolovlar ham safda turgan edi. Georgiy Mixaylovich Skleznyov 1911-yilning 20-yanvarida Gomel shahrida xizmatchi oilasida tug‘ilgan, millati Belarus. 1929-yilda o‘rta maktabni tugatgan. 1931-yilning sentyabr oyida Moskva shahridagi Bauman oliy texnika bilim yurtiga o‘qishga kirgan va unda bir yil davomida o‘qishni davom ettirgan. 1932-yilning may oyida Qizil Armiya safiga xizmatga chaqirilgan va maxsus saralashdan muvaffaqiyatli o‘tganidan keyin “Nijegorodskiy tankchilar bilim yurti”ga yuborilgan, ushbu bilim yurtini 1934-yilda tamomlagan. Skleznyov Ispaniyada bo‘lib o‘tgan fuqarolar urushi qatnashchisi, 1937-yilning 27-iyunida Sovet Ittifoqining Mudofaa salohiyatini mustahkamlash hamda qo‘yilgan maxsus vazifalarni vijdonan namunali tarzda bajarishda ko‘rsatgan qahramonligi uchun kapitan Georgiy Mixaylovich Skleznyovga Sovet Sotsialistik Respublikalar Ittifoqi markaziy ijroiya komitetining qarori bilan Sovet Ittifoqi Qahramoni unvoni berilgan. Sovet Ittifoqi Qahramoni unvoni-Sovet Sotsialistik Respublikalar Ittifoqidagi eng yuqori va oliy unvon bo‘lib harbiy harakatlarda, tinchlik davrida ko‘rsatgan qahramonliklari hamda el-yurt oldidagi buyuk xizmatlari uchun fuqarolarni taqdirlash uchun mo‘ljallangan. Ushbu oliy unvon birinchi bo‘lib 1934-yilning 20-aprelida, oxirgisi esa 1991-yilning 24-dekabrda berilgan, xuddi shunday maqomga Rossiya Federatsiyasi Qahramoni unvoni ega bo‘lgan.

Afanásiy Pavlántevich Beloboródov (1903-yil 18 (31) yanvarda, Irkutsk guberniyasida tavallud topgan — 1-sentyabr 1990 -yil 1-sentyabr kuni Moskva shahrida vafot etgan) — harbiy sarkarda, armiya generali (1963), ikki marotaba Sovet Ittifoqi Qahramoni (1944, 1945), Toshkent tankchilar bilim yurti bitiruvchisi. Sergey Leonidovich Sokolov 1911-yilning 18-iyunida Yevpatoriya shahrida xizmatchi oilasida dunyoga kelgan. 1932-yildan boshlab Qizil Armiya saflarida xizmat qilishni boshlagan. 1934-yilda Gorkiy zixli tank bilim yurtini tugatgan. 1984-yildan 1986-yillargacha bo‘lgan davrda S.L.Sokolov sovet sotsialistik respublikalari ittifoqining mudofaa vaziri lavozimida faoliyat olib borgan.

Afanásiy Pavlántevich
Beloboródov

Sergey Leonidovich Sokolov

S.L.Sokolov Sovet Ittifoqi Qahramoni, 3 marotaba Lenin ordeni, 1-darajali Suvorov ordeni, ikki marotaba Qizil Bayroq ordeni, Jukov ordeni, ikki marotaba Qizil Yulduz ordeni, uchinchi darajali “vatan oldidagi xizmatlari uchun” ordeni, “Sovet Sotsialistik Respublikalar Ittifoqi Qurolli Kuchlar safida Vatanga xizmat qilish” ordeni, SSRlar Ittifoqi hamda xorijiy davlatlar medallari bilan taqdirlangan. 1935-yilga borib 700 nafar kursantlarni T-26 rusumli tanklarda leytenant-vzvod komandiri lavozimiga tayyorlash uchun o‘qitilgan. 1937-yil 16-martdan boshlab ushbu maktabning nomi “Stalin nomidagi Gorkiy zirxli tank ta’lim muassasasi”ga o‘zgartirildi. 1938-yilning martida ta’lim muassasasi Xarkov shahriga ko‘chirildi va unga “Stalin nomidagi Xarkov zirxli texnikalar harbiy bilim yurti” nomi berildi. Ushbu bilim yurtining bitiruvchilari Hasan ko‘li, Xalxin-Gol va Fors ko‘rfazidagi bo‘lib o‘tgan qurolli to‘qnashuvlarda ishtirok etdilar. 1940-yilning sentyabr oyidan boshlab yangi tuzilgan 17/936 shtat mutaxassisligi bo‘yicha T-34 rusumli va T-26 rusumli tanklar uchun (har birida ikkitadan batalon) ofitserlarni chiqara boshladi. Ushbu davrga kelib ta’lim muassasasining o‘zgaruvchan tarkibi soni 1600 nafarga etgan edi. 1941-yilning iyul oyida ta’lim muassasasining bitta bataloni mayor Grishin qo‘mondonligi ostida (29 dona T-34 rusumli va 4 dona KV rusumli tank bilan) 14-tankchilar diviziyasi tarkibida G‘arbiy frontga harbiy harakatlarda ishtirok etish uchun safarbar qilingan. 1941-yilning 22-sentyabrida bilim yurti Ukrainaning Xarkov shahridan Toshkent viloyatining Chirchiq shahriga evakuatsiya qilingan, hamda uning nomi “Toshkent harbiy tankchi komandirlar bilim yurti”ga o‘zgartirilgan. Bilim yurti to‘liq joylashishga ulgurmasdan ko‘chib kelganidan ikki oy vaqt o‘tib, navbatdagi tank-komandirlari harbiy ixtisosligi bo‘yicha mutaxassislar chiqarilgan. Shafqatsizlarcha davom etayotgan urush, kichik komandirlarning bo‘shab borayotgan o‘rnini uzluksiz

ravishda to‘ldirib borishni taqoza qilar edi. Ushbu bo‘sh o‘rinlarni o‘z vaqtida to‘ldirish maqsadida bilim yurtida o‘qish muddati 6 oydan 9 oygacha bo‘lgan muddatga qisqartirilgan edi. Qanchalik murakkab va mashaqqatli bo‘lmasin baribir g‘alaba kuni etib keldi. Uning etib kelishiga Toshkent tankchilar bilim yurtining bitiruvchilari o‘zlarining munosib hissalarini qo‘shdilar.

Tadqiqot metodoliyasi (Research Methodology)

Chirchiq oliy tank qo‘mondonlik-muhandislik bilim yurti faoliyatini o‘rganish uchun olib borilgan tadqiqotlar natijasida 1918-1945-yillar davomida sobiq Sovet Ittifoqi va dunyoda yuzaga kelgan harbiy siyosiy vaziyat natijasida sodir bo‘lgan qurolli to‘qnashuv va mahalliy urushlar uchun harbiy kadrlarni tayyorlash asosan vaziyatdan hamda mavjud imkoniyatlardan kelib chiqqan holda amalga oshirilgan *ЛИГИНИНГ ГУВОНИ БО‘ЛАМИЗ*. Dunyodagi ikki harbiy-siyosiy koalitsiya o‘rtasidagi kurash oxir oqibatda insoniyat tarixidagi eng katta falokatga sabab bo‘lgan Ikkinchi jahon urushning boshlanishiga olib keldi. Ushbu urushda 61 mamlakat qatnashgan bo‘lib ularning 37 tasi harbiy harakatlarda bevosita ishtirok etgan mamlakatlar butun er sharining 80% ini qamrab olgan. Harbiy harakatlar 40 ta mamlakat hududida bo‘lib o‘tgan qurolli to‘qnashuvlarda Toshkent harbiy tankchi komandirlar bilim yurti Ulug‘ Vatan urushi yillari mobaynida 7000 mingdan ortiq tankchi-komandirlarni tayyorlab berdi. Ushbu davrga kelib Ittifoqda harbiy bilim yurtlarining soni 147 taga etgan edi. 1943-yilning 2-sentyabrida Toshkent harbiy tankchi komandirlar bilim yurti “zirxli tank va mexanizatsiyalashgan harbiy qismlar uchun ofitser kadrlarni tayyorlashdagi erishgan yutuqlari, Vatan oldidagi jangovar hamda buyuk xizmatlari uchun” Mamlakatning eng oliy mukofoti hisoblangan Lenin ordenini olishga muvaffaq bo‘lgan yagona bilim yurti hisoblanadi. Ushbu sanada bilim yurti tashkil etilganligiga ham 25 yil to‘lgan edi. Ulug‘ Vatan urushining Jangovar vaziyatlarida ko‘rsatgan jasoratlari uchun ushbu ta‘lim muassasasining 74 nafar bitiruvchisi Sovet Ittifoqi Qahramoni unvoniga sazovar bo‘lishdi. Vasiliy Ivanovich Novikov (16 aprel 1921-21 fevral 1945 yil) 1921 yilning 16 aprelida Moskva viloyati Pushkin tumani Lepyoshki qishlog‘ida tug‘ilgan. 1945 yilning 19 yanvar kuni Velyun shahri uchun bo‘layotgan janglarda dushman tomonidan berilgan zarba Novikov jang qilayotgan tankka sezilarli darajada talofat etkazdi va tank komandiri juda og‘ir holatda gospitalga jo‘natildi. 1945 yil 21 fevralda olingan jarohatlar oqibatida 24 yoshida hayotdan ko‘z yumdi. 1945 yilning 10 aprelida Sovet Sotsialistik Respublikalari Ittifoqi Oliy Soveti Prezidiumining qaroriga ko‘ra gvardiyachi leytenant Vasiliy Novikov (marhum)ga Sovet Ittifoqi Qahramoni unvoni berildi. Sovet Ittifoqi Qahramoni unvoniga sazovar bo‘lgan bitiruvchilarning 5 nafari G. Skleznyov, V. Shalandin, V. Kraev, I. Konorev, N. Malyugalar harbiy qism shaxsiy tarkibining ro‘yxatiga abadiy kiritildi. 1946 yilda bilim yurti kursantlari bilan olib boriladigan mashg‘ulotlar qisqartirilgan muddatdan ikki yillik muddatga o‘tkazildi. Keyingi yili

urushdan keyingi birinchi marta yosh ofitserlarning oliy ta’lim muassasasini bitiruv tantanasi bo‘lib o‘tdi. 1949 yilda Toshkent tankchilar bilim yurtida ikkita tarixiy voqea yuz berdi, bular ta’lim muassasasining zirxli tank ta’lim muassasalari ichida o‘quv jarayoni bo‘yicha erishgan natijalari uchun birinchi o‘rinni egallashi hamda ta’limning uch yillik muddatga uzaytirilganligi. 1961 yilning dekabr oyida bilim yurtiga ikki marta Sovet Ittifoqi Qahramoni unvonini olishga musharraf bo‘lgan zirxli tank qo‘shinlar marshali Pavel Syomenovich Ribalko nomi berildi. 1966 yilning aprel oyidan boshlab jangovar texnikalarning takomillashuvi hamda ofitser kadrlarni tayyorlashga bo‘lgan talabning oshib borishi natijasida 4 yillik ta’limga o‘tildi.

Шаландин Волдемар Сергеевич

Конорев Иван Алексеевич

O‘quv dasturlari tubdan o‘zgartirildi. natijada ta’lim muassasasini tugatgan bitiruvchi ofitserlar leytenant unvonini oliy harbiy maxsus ma’lumotga ega bo‘lganligi to‘g‘risida diplom va injenerlik mutaxassisligiga ega bo‘lishdi. Insonlarning boshiga tushgan turli xil ofatlar, Armanistondagi kuchli er silkinishlari, Uzoq Sharq hududida yuzaga kelgan suv toshqinlari, 1966 yilning aprel oyida kuchli er silkinishlari natijasida Toshkent shahrining 75 foiz aholisining boshpanasiz qolishi, tabiiy ofatlar va katastrofalarni bartaraf qilish bo‘yicha harbiylar, jumladan Toshkent bilim yurti kursantlari va ofitserlari ishtirok etib kelishgan. 1945 yildan keyingi davr urushdan keyingi davr deb yuritilsada, lekin harbiylar turli xil qurolli to‘qnashuvlar, mahalliy urushlarda ishtirok etib kelganlar. Afg‘oniston Demokratik Respublikasi hudidida juda uzoq yillar davom etgan qurolli to‘qnashuvlar davomida bilim yurti bitiruvchilari o‘zlarining baynalminal burchlarini a’lo darajada bajarganliklari uchun Sovet Ittifoqi Qahramoni unvoniga sazovor bo‘lishdi, bular Sovet Ittifoqi marshali S. Sokolov, general-polkovnik Ye. Vysoskiy, general-mayor V. Karpuxin, polkovnik F. Pugachyov. Shuningdek, ko‘plab bitiruvchilar “Qizil Bayroq” va “Qizil Yulduz”

jangovar ordenlarini olishga loyiq deb topildi³. Bilim yurti o‘zining faoliyati davomida qo‘yilgan o‘quv jangovar va jangovar vazifalarni to‘la-to‘kis bajarib, Qurolli Kuchlar uchun etuk mutaxassis qo‘mondon kadrlarni tayyorlab kelgan. Bilim yurti bitiruvchilarining “qaynoq nuqtalar”da olib borilgan jangovar harakatlarda ishtirok etib ko‘rsatgan qahramonliklari buning yorqin dalili bo‘lib xizmat qiladi. Shimoliy Kavkazda terrorchilarga qarshi o‘tkazilgan operatsiyalar davomida ko‘rsatgan qahramonliklari uchun bilim yurtining 6 nafar bitiruvchisiga Rossiya Qahramoni unvoni berilgan, bular general-polkovnik V. Bulgakov, general-polkovnik V. Shamanov, general-leytenant M. Ashurov, polkovnik Z. Ivanov, mayor S. Kurnosenko, katta leytenant S. Firsovlar. Bundan tashqari bilim yurtining 250 nafardan ortiq bitiruvchilari general unvoniga ega bo‘lishdi bular armiya generallari A. Beloborodov, A. Gribkov, V. Arxipov, V. Shuralyov, general pokovniklar V. Moltenskoy, B. Shein, N. Zvinchukov, Yu. Bukreev, general leytenantlar V. Borjko, V. Konstantinov, Ye. Churaev, A. Osetrov, Yu. Бычков, S. Skokov, A. Xrulyov, V. Rojko, V. Afonin va boshqalar. Uzoq yillar davomida harbiy akademiya tinglovchilarga dars bergan pedagog ofitserlar sovet ittifoqi qahramoni, tank qo‘shinlari general-mayori F. Loxmatikov, general-mayor A. Beregovoy, general-mayor B. Suvorov, polkovnik A. Bolotov, polkovnik A. Yelizarlar ham turli xil davrlarda Toshkent harbiy tank qo‘mondonlik bilim yurtining bitiruvchilari bo‘lishgan. O‘zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishish yillaridan hozirgacha bo‘lgan davr ichida Chirchiq oliy tank qo‘mondonlik muhandislik bilim yurti bitiruvchilari turli xil lavozimlarda faoliyat olib borib mamalakatimiz mudofaa salohiyatini oshirishda o‘zlarining munosib hissalarini qo‘shib kelmoqdalar. General polkovnik Rustam O‘rmonovich Axmedov, 1991 yilning 6 sentyabridan 1997 yil 29 sentyabrigacha O‘zbekiston respublikasining birinchi Mudofaa vaziri, 1997 yildan 2000 yilgacha O‘zbekiston favqulodda vaziyatlar vaziri lavozimlarida faoliyat olib borgan. Harbiy xizmatni 1962-1965 yillarda Toshkent oliy tank qo‘mondonlik bilim yurtida kursant lavozimida boshlagan. General mayor Aleksandr Vladimirovich Shishlyannikov 1993 yilning yanvar oyida Tojikiston Respublikasining birinchi mudofaa vaziri lavozimiga tayinlangan va ushbu lavozimda 1995 yilning 7 aprelegacha faoliyat olib borgan. 1971 yilda Toshkent oliy tank qo‘mondonlik bilim yurtini bitirgan.⁴

³ "Герои огненных лет. Книга 3", Москва, 1978, с. 232-237., "Герои Советского Союза - узбекистанцы", Ташкент, 1984.

⁴ [CHAPTER TWO Consolidating a Weak State after Civil War: A Tajik Fable.](#)

Ахмедов Рустам
Ўрмонович

Александр Владимирович
Шишлянников

General polkovnik Tursunov Hikmatulla Kuchkarovich 1997 yilning 29 sentyabridan 2000 yilning 20 fevraligacha O‘zbekiston respublikasining Mudofaa vaziri lavozimida faoliyat yuritgan. 1977 yilda Toshkent oliy tank qo‘mondonlik bilim yurtini bitirgan. Mahmudjon Jalilov 1975-yil 6-iyunda Andijon viloyatining Izboskan tumanida tug‘ilgan. 1993-yilda harbiy litseyni, 1997-yil Chirchiq oliy tank qo‘mondonlik-muhandislik bilim yurtini tamomlab, ofitser sifatida Mudofaa vazirligi qo‘shinlarida xizmat qilgan. 2000-yil 1-avgustda Surxondaryo viloyatining tog‘li hududlarida xalqaro terrorchi jangari to‘dalarga qarshi kurashda qahramonlarcha halok bo‘lgan. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2000-yil 25-avgustdagi Farmoniga ko‘ra, mamlakatimiz sarhadlari daxlsizligini va milliy xavfsizligini ta‘minlashda mardlik, jasorat va fidoyilik namunasini ko‘rsatgani uchun Mahmudjon Jalilov vafotidan so‘ng II darajali «Shon-sharaf» ordeni bilan mukofotlangan. Asilbek Mirzayev 1976-yil 30-martda Andijon viloyati Chinobod shahrida tug‘ilgan. 1997-yilda Chirchiq oliy tank qo‘mondonlik-muhandislik bilim yurtini bitirib, Mudofaa vazirligi qo‘shinlarida ofitser sifatida xizmatni boshlagan. 2000-yil 16-sentabrda Surxondaryo viloyatining tog‘li hududlarida xalqaro terrorchi jangari to‘dalarni qidirish va ularni yo‘q qilish bo‘yicha desant-ishg‘ol harakatlarini bajarayotgan vaqtda jangda qahramonlarcha halok bo‘lgan. Shuhratbek Sobirov 1975-yilda Andijon viloyati Izboskan tumanida tug‘ilgan. 1990-yilda tumandagi 2-umumta‘lim maktabini bitirib, Farg‘ona shahridagi harbiy litseyda tahsil olgan. 1993-1997 - yillarda Chirchiq oliy tank qo‘mondonlik muhandislik bilim yurtida o‘qigan. Sh. Sobirov harbiy-desant qo‘shinlari taktik qo‘mondonligi mutaxassisligi bo‘yicha xizmatni boshlab, parashutchi

desant alohida batalyoni komandirining o‘rinbosari lavozimiga tayinlangan. 2000-yildan boshlab Davlat xavfsizlik xizmati chegara qo‘shinlari safida xizmat qila boshlagan. 2000-yil 17-avgust kuni Sh. Sobirov mamlakatimizga suqilib kirgan jangarilar to‘dasiga qarshi lib borilgan jang vaqtida mardlarcha halok bo‘lgan. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2001-yil 30-avgustdagi Farmoniga ko‘ra mamlakatimiz sarhadlari daxlsizligini va milliy xavfsizlikni ta‘minlashda mardlik, jasorat va fidoyilik namunasini ko‘rsatgani uchun Shuhratbek, Sobirov vafotidan so‘ng «Jasorat» medali bilan mukofotlangan⁵.

Tahlil va natijalar (Analysis and results)

Chirchiq oliy tank qo‘mondonlik-muhandislik bilim yurti tashkil etilishi va rivojlanish jarayoni bir asrdan ortiq tarixga ega bo‘lib uni shartli ravishda quyidagi davrlarga, ya‘ni I davr 1918 - 1938 yillar oralig‘i, II davr 1939 - 1945 yillar oralig‘i, III davr 1946 - 1966 yillar oralig‘i, IV davr 1967 - 1990 yillar oralig‘i, V davr 1991 - 2001 yillar oralig‘i, VI davr 2001 yildan hozirgi kungacha bo‘lgan tarixiy voqealar ushbu davrda yuzaga kelgan harbiy siyosiy vaziyat, bilim yurtining Vatan himoyasi va qurolli kuchlar uchun harbiy kadrlarni tayyorlash yo‘lida olib borgan samarali mehnatining natijalarini qiyosiy tahlil qilish maqsadida bo‘lib o‘rganish maqsadga muvofiq.

Xulosa va takliflar (Conclusion/Recommendations)

Harbiy kadrlar tayyorlash tizimini dunyo miqyosida va mamlakatda ro‘y berayotgan harbiy siyosiy vaziyatdan kelib chiqqan holda, ayniqsa davlatlararo va mahalliy urushlar tajribalarini tahlil qilish natijalari asosida tizimli ravishda takomillashtirib borish, maktab, kolledj, litsey va oliy ta‘lim muassasalarining qurolli kuchlar uchun harbiy kadrlarni tayyorlash bo‘yicha faoliyat olib borayotgan harbiy oliy ta‘lim muassasalari, harbiy qism va bo‘linmalar bilan hamkorligini yanada kuchaytirish ayniqsa harbiy ta‘lim muassasalari bitiruvchilari, harbiy qism shaxsiy tarkibining mustaqillik yillari, mahalliy qurolli to‘qnashuvlarda ko‘rsatgan qahramonliklari, turli xil musobaqalarda erishgan rekord natijalarini aks ettiruvchi ma‘lumotlardan foydalanilgan holda hamda qahramonlar bilan yuzma-yuz uchrashuvlar tashkil etgan holda ma‘naviy marifiy tadbirlar tizimini takomillashtirib borish. Yosh avlodga, davlat rahbarining ta‘biri bilan aytganda, “har bir davlat hayotining ma‘naviy asosi hisoblangan va jamiyatni har tomonlama rivojlantirish borasida eng muhim safarbar etuvchi kuch” bo‘lgan vatanparvarlik tuyg‘ularini singdirib borish, yurtimizda olib borilayotgan islohotlarning bardavom bo‘lishligi uchun barcha mavjud imkoniyatlarni ishga solish.

⁵ Mard o‘g‘lonlar nomi barhayot [Matn]: kitob. - Toshkent: «O‘zbekiston» NMIU, 2018.- 560 b

Adabiyotlar va axborot manbalari

1. Герои Советского Союза: Краткий биографический словарь / Пред. ред. коллегии И. Н. Шкадов. — М.: Воениздат, 1988. — Т. 2 /Любов — Ящук/. — 863 с. — 100 000 экз. — ISBN 5-203-00536-2.
2. "Герои огненных лет. Книга 3", Москва, 1978, с. 232-237.
3. "Герои Советского Союза - узбекистанцы", Ташкент, 1984.
4. Горбачева Г. М. "С комсомолским билетом у сердца", Москва, 1985, с. 31-33.
5. "Танкисты в боях за Родину", Москва, 1965, с. 40-43
6. Шумилов В. Е. "Раздуме у рейхстага", Воронеж, 2000, с. 46-52.
7. Mard o‘g‘lonlar nomi barhayot [Matn]: kitob. - Toshkent: «O‘zbekiston» NMIU, 2018.- 560 b
8. <https://www.uza.uz>